

Tervishoiuteenuste kättesaadavus piirkondlikes- ja keskhaiglates mai/ juuni2014

Lisaks tavapärasele ravijärjekorra andmete kogumisele on haigekassa alates 2011. aastast kahel korral aastas viinud suuremates haiglates läbi põhjalikuma pikkade plaaniliste ambulatoorseteravijärjekordade kontrolli. Kohapealsete külastuste eesmärk on igakuiselt esitatava aruandluse sisuline kontroll eesmärgiga selgitada koostöös raviastutustega pikkade ravijärjekordade põhjuseid ning leida võimalikke lahendusi.

2014. aasta mais ja juunis toimunud kohapealsete külastuste käigus kontrolliti tervishoiuteenuste kättesaadavust Ida-Tallinna Keskhaiglas, Ida-Viru Keskhaiglas, Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Põhja-Eesti Regionaalhaiglas, Pärnu Haiglas, Tallinna Lastehaiglas ja Tartu Ülikooli Kliinikumis. Kontrollitavate erialade valikul tugineti haigekassale esitatud plaaniliste ambulatoorsete ravijärjekordade aruannetele (kontrolliti eeskätt erialasid, kus haigekassale esitatud aruannetele tuginedes esinevad olulised kättesaadavuse probleemid) ning kindlustatute kaebustele. Sarnaselt varasemate külastustega küsiti kontrollitaval erialal patsientidele pakutavat esimest ning neljandat vaba tasuta (st haigekassa poolt tasutavat) ja tasulist (inimese enda poolt tasutavat) vastuvõtuaega ning kui palju broneeritakse vastuvõtu aegu tagasikutsetele ja vältimatut abi (*cito* ajad) vajavatele patsientidele. Raviastutustelt küsiti infot ka selle kohta, kui kaua on ravijärjekorrad avatud ning millised on nende ettepanekud ravijärjekordade lühendamiseks.

Kokkuvõtte kohapealsete kontrollide tulemustest

Kõigis kontrollitud haiglates on ravijärjekordadesse võimalik registreeruda kogu tööpäeva jooksul. Registreerimine toimub nii telefoni teel kui elava järjekorra alusel raviastutuses kohapeal; paljudes raviastutustes on võimalik ravijärjekorda registreeruda ka interneti teel¹.

Alates 01.01.2014.a. kehtivate ravi rahastamise lepingute tingimuste kohaselt peavad ravijärjekorrad olema avatud vähemalt neli kuud, saatekirjata erialadel vähemalt kolm kuud. Ravijärjekordade avatud olemise periood ei vastanud lepingu tingimustele Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Põhja-Eesti Regionaalhaiglas ja Pärnu Haiglas. Haigekassa teostab ravijärjekordade avatud olemise osas vajadusel järelkontrolli.

Ravijärjekordade avatuna hoidmine lepingus nõutud perioodi jooksul ei pruugi siiski tagada patsientidele võimalust eriarsti vastuvõtule registreerumiseks. Paljudes raviastutustes ületab patsientide nõudlus raviastutuse võimalusi plaanilise ambulatoorse vastuvõtu pakkumiseks – kui järjekorrad avatakse, broneeritakse need väga kiiresti.

Kättesaadavuse parandamine ei ole sageli raviastutuses võimalik ilma täiendava personali palkamiseta, kuna ravijuhtude arvu ei ole olemasoleva personaliga võimalik suurendada. Kontrollitud erialadel on samas paljudel juhtudel tegemist ka arstide ressursi ebaefektiivse kasutamisega – kättesaadavust aitaks ka raviastutuste hinnangul parandada olemasoleva ressursi efektiivsem kasutamine:

- Olukorda leevendaks, kui perearst suunab õige patsiendi õigel ajal õige eriarsti vastuvõtule. Patsiendid pöörduvad eriarsti vastuvõtule sageli ilma suuremate probleemideta; teatud juhtudel ei ole patsient suunatud õigele eriarstile.

¹ Raviastutuse kodulehel on võimalik ravijärjekorda registreeruda Ida-Viru Keskhaiglas, Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Põhja-Eesti Regionaalhaiglas ja Tartu Ülikooli Kliinikumis. Ida-Tallinna Keskhaiglas on ravijärjekorda registreerimine interneti teel võimalik perearstidel, kes on sõlminud haiglaga infosüsteemi eHealth arstiportaali kasutamise lepingu

Raviasutused üritavad parandada koostööd perearstidega, kuid nende hinnangul dikteerib paljudel juhtudel patsient, kus ta käib, mitte suunaja. Vastuvõtule saab aja broneerida öeldes, et saatekiri on olemas. Perearstid annavad saatekirju, sest patsient nõuab saatekirja ja ei soovita minna konflikti.

- Põhjendamatute pöördumiste arvu aitaks vähendada e-konsultatsiooni/ e-saatekirja laiem juurutamine, mis võimaldaks pakkuda patsiendile vastavat teenust ja tagada suurema vajadusega kindlustatud isikutele lühemad ooteajad.
- Saatekirja nõuet tuleks laiendada ning kehtestada see ka erialadel, kus see seni puudub. Perearstide poolt teostatav eelselektioon vähendaks nt koolimineku eelset silmaarsti konsultatsiooni vajadust – perearst peaks hindama nägemisteravust ning andma saatekirja eriarstile vaid kõrvalekalde korral.
- Eriarstide vastuvõtud ei peaks patsiendi mitteilmumisest tulenevalt ära jääma. Kui patsiendid teavitaksid raviasutust vastuvõtule mittetulemisest õigeaegselt, oleks vabanenud vastuvõtuaega võimalik järgmisele abivajajale pakkuda.

Pikkade plaaniliste ambulatoorsete ravijärjekordade põhjused on mitmetahulised – võimsuse puudumine võib viidata nii patsientide soovile registreeruda vastuvõtule just konkreetsetes raviasutustes, meditsiinitöötajate vähesusele kui ka olemasoleva ressursi ebaefektiivsele kasutamisele. Kindlustatutele raviteenuste kättesaadavuse tagamiseks jätkab Haigekassa partneritega suhtlust ja plaaniliste ravijärjekordade aruandluse analüüsi ning avalikustamist.

Ooteajad kontrollitud raviasutustes ja erialadel

Ida-Tallinna Keskhaiglas kontrolliti 19.mail eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu dermatoveneroloogia, endokrinoloogia, reumatoloogia ja veresoontekirurgia erialal. Kontrollimise hetkel olid kõigil kontrollitud erialadel ravijärjekorrad avatud kuni septembri lõpuni, oktoobrikuu vastuvõttude tabelid olid avamisel.

Ühelgi kontrollitud erialal ei olnud võimalik haigekassa poolt rahastatavale vastuvõtule registreeruda lubatud, kuue nädalase ooteajaga. Vabu plaanilisi vastuvõtuaegu oli pakkuda ainult reumatoloogia erialal (ooteaeg 02.09.2014.a.). Dermatoveneroloogia, endokrinoloogia ja veresoontekirurgia erialal olid avatud vastuvõtuajad broneeritud.

Kõigil kontrollitud erialadel on probleemiks pakkumist ületav nõudlus (raviasutuse võimsuse puudumine). Raviasutus püüab lähtuda isikute põhjendatud meditsiinilisest vajadusest. Registratuuri töötaja täpsustab vajadusel patsiendi probleemi, eesmärgiga tagada suurema vajadusega kindlustatutele lühemad ooteajad. Näiteks psoriaasi diagnoosiga patsient saanuks dermatoveneroloogi vastuvõtule 20.juunil; nahavähi kahtlusega patsiendi vastuvõtuaeg oli 23.mail. *Cito*-saatekirjaga ja ägeda artriidiga patsient saanuks reumatoloogi vastuvõtule 11.juunil. Veresoontekirurgia erialal üritatakse *cito*-patsientidele aeg leida, veeniprobleemidega suunatakse üldkirurgile, jalahaavanditega kirurgiaõe vastuvõtule, tromboosi probleemidega sisearstile.

Tasulist vastuvõttu pakutakse endokrinoloogia (ooteaeg 9 kalendripäeva), reumatoloogia (ooteaeg 15 kalendripäeva) ja veresoontekirurgia (ooteaeg 8 kalendripäeva) erialal. Dermatoveneroloogia erialal tasulist vastuvõttu Ida-Tallinna Keskhaiglas ei pakuta.

Ida-Viru Keskhaiglas kontrolliti 23.mail eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu kardioloogia, oftalmoloogia ja uroloogia erialal. Kõigil kontrollitud erialadel olid ravijärjekorrad avatud neli kuud etteulatuvalt.

Kardioloogia erialal oli kontrollimise hetkel ooteaeg 47 kalendripäeva. Ooteaja (ajutine) pikenemine on põhjustatud arsti haigestumisest ja puhkusest.

Oftalmoloogia erialal vastas kontrollimise hetkel ooteaeg (0-4 kalendripäeva) lubatule. Silmahaiguste ambulatoorne vastuvõtt toimub neljas erinevas korpus, mis asuvad erinevates

asulates, sh on kahes asulas ravijärjekord lubatust pikem, sest arste ei ole piisavalt. Raviastutus tegeleb probleemiga aktiivselt – Kiviõlis põhikohaga vastuvõttev silmaarst teeb lisavastuvõtte ka Järve linnaosas, arstide vastuvõttude pikendati ühe tunni võrra, tööle asus uus silmaarst.

Uroloogia erialal oli ooteaeg 141 kalendripäeva. Lubatust pikema ooteaja põhjus on arstide vähesus. Raviastutuses töötab üks põhikohaga uroloog, lisaks teevad vastuvõtte neli uroloogi Tartust. Ravijärjekorra pikkus sõltub Tartu arstide vastuvõtugraafikust.

Tasulist vastuvõttu Ida-Viru Keskhaiglas kontrollitud erialadel ei pakuta.

Lääne-Tallinna Keskhaiglas kontrolliti 21.mail eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu endokrinoloogia, oftalmoloogia ja ortopeedia erialal. Kõigil kontrollitud erialadel olid ravijärjekorrad avatud augustini, sh olid oftalmoloogia ja ortopeedia ravijärjekorrad avatud osaliselt (mitte kõigi arstide kogu vastuvõtuaja ulatuses).

Endokrinoloogia erialal oli kontrolli hetkel ooteaeg 89 kalendripäeva; oftalmoloogia erialal 42 kalendripäeva; ortopeedia erialal 77 kalendripäeva. Raviastutuse hinnangul on nõudlus teenuse järele kasvanud ja avatud vastuvõtuajad täituvad väga kiiresti. Kõigil kontrollitud erialadel on vajalik leida/ palgata juurde täiendavat personali.

Tasulist vastuvõttu Lääne-Tallinna Keskhaiglas kontrollitud erialadel ei pakuta.

Põhja-Eesti Regionaalhaiglas kontrolliti 26.mail plaanilise eriarsti ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu dermatoveneroloogia, endokrinoloogia, hematoloogia, kardioloogia, neuroloogia, ortopeedia ja otorinolarüngoloogia erialadel. Ravijärjekorrad olid avatud dermatoveneroloogia, otorinolarüngoloogia ja ortopeedia erialal kuni augusti lõpuni, sh olid dermatoveneroloogia ja ortopeedia ravijärjekorrad avatud osaliselt (mitte kõigi arstide kogu vastuvõtuaja ulatuses). Hematoloogia ravijärjekord oli osaliselt avatud kuni septembri lõpuni, kardioloogia ravijärjekord oli osaliselt (ainult ühel raviarstil 14-st) kuni detsembri lõpuni. Endokrinoloogia ravijärjekord oli avatud kuni juuli lõpuni, arstide vastuvõtugraafikud augustiks esitatakse raviastutuse kinnitusel registratuuri 30.mail.

Haigekassa poolt rahastatavale vastuvõtule oli võimalik registreeruda lubatud, kuue nädalase ooteajaga ainult ortopeedia erialal (ooteaeg 37 kalendripäeva). Dermatoveneroloogias oli ooteaeg kontrolli hetkel 81 kalendripäeva. Endokrinoloogia, hematoloogia, kardioloogia, neuroloogia ja otorinolarüngoloogia erialal olid registratuuri antud vastuvõtuajad broneeritud, registreerimiseks vabu aegu ei olnud.

Pikkade ooteaegade (ja vabade vastuvõtuajade puudumise) põhjuseks on enamusele kontrollitud erialadel eeskätt arstide vähesus. Dermatoveneroloogia pikad ooteaegade põhjuseks on patsientide üha kasvav nõudlus saatekirjata eriala teenuste järele; lisaks kasvab tendents, mille kohaselt suunatakse patsiendid perearstide ja erateenuseosutajate poolt uuringuteks keskusesse. Endokrinoloogia puhul viitas raviastutus ka ruumiprobleemile, mis peaks leevenduma polikliiniku uute ruumide avamisega.

Kättesaadavuse parandamiseks planeeritakse pikendada ravijärjekordade avatuna hoidmise perioodi, võtta tööle residentuuri lõpetavaid arste (nina-kõrva-kurguarst), avada residendi iseseisev ambulatoorne vastuvõtt (endokrinoloogia), suurendada õdede iseseisvaid vastuvõtte (dermatoveneroloogias krüoterapia, epikutaantestid). Hematoloogia valvearst teeb jooksvalt konsultandi tööd ning erakorralised pöördumised ja nõuannet vajavad juhtumid saavad lahendatud valvearsti poolt. Dermatoveneroloogias võetakse üldisest ravijärjekorrast lühema ooteajaga vastu patsiente, keda saavad kiiret abi vajajana (erakorralisena) eriarsti vastuvõtule perearst või erakorralise meditsiini osakond.

Kontrollitud erialadel pakutakse tasulist vastuvõttu. Tasulise vastuvõtu ooteaeg dermatoveneroloogias oli 3 kalendripäeva, ortopeedias tasulise vastuvõtu ooteaeg puudus, endokrinoloogias ei olnud ka tasulisele vastuvõtule registreerimine avatud.

Pärnu Haiglas kontrolliti 29.mail eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu gastroenteroloogia, ortopeedia ja taastusravi erialal. Ravijärjekord oli gastroenteroloogias avatud juuli lõpuni, ortopeedia erialal septembri lõpuni ja taastusravi erialal augusti lõpuni.

Ühelgi kontrollitud erialal ei olnud võimalik haigekassa poolt rahastatavale vastuvõtule registreeruda lubatud, kuue nädalase ooteajaga. Gastroenteroloogia ooteaeg oli 58 kalendripäeva, ortopeedias 85 kalendripäeva, taastusravis 56 kalendripäeva. Kõigil erialadel on pikkade ooteagade põhjuseks arstide vähesus, haigla planeerib läbirääkimisi arstidega ambulatorsete vastuvõttude arvu suurendamiseks.

Tasulist vastuvõttu Pärnu Haiglas kontrollitud erialadel ei pakuta. Taastusravi osakonna juhataja selgitusel puudub osal suunatuil taastusravi protseduurideks meditsiiniline näidustus, sel juhul on inimesel võimalik osta endale tasulist teenust heaolukeskusest.

Tallinna Lastehaiglas kontrolliti 5.juunil eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu oftalmoloogia ja psühhiaatria erialal. Ravijärjekorrad olid avatud oftalmoloogia erialal kuni oktoobri lõpuni, psühhiaatria erialal septembri lõpuni. Mõlemal erialal olid ravijärjekorrad avatud osaliselt (mitte kõigi arstide kogu vastuvõtuaja ulatuses).

Ooteaeg oli kontrollimise päeval oftalmoloogias 92 kalendripäeva, psühhiaatrias 70 kalendripäeva. Mõlemal erialal on pikkade ooteagade põhjuseks arstide vähesus (psühhiaatrias on see ajutine ning seotud eeskätt suvepuhkustega). Oluline mõju on ka asjaolul, et mõlemad kontrollitud erialad on saatekirjata ning eriarstile pöörduakse sageli ka probleemidega, mille puhul võiks lahenduse leida perearst.

Tasulist vastuvõttu Tallinna Lastehaiglas kontrollitud erialadel ei pakuta.

Tartu Ülikooli Kliinikumis kontrolliti 19.mail eriarsti plaanilise ambulatoorse vastuvõtu ooteaegu endokrinoloogia, gastroenteroloogia, hematoloogia, kardioloogia ja neurokirurgia erialal. Kontrollitud erialadel on ravijärjekorrad avatud üle 4 kuu.

Kontrolli hetkel vastas kardioloogia ooteaeg (18 kalendripäeva) ning hematoloogi vastuvõtu ooteaeg (18 kalendripäeva) lubatud kuue-nädalasele ooteajale.

Endokrinoloogi ooteaeg oli 53 kalendripäeva. Raviasutuse hinnangul pikendab ravijärjekordi perearsti pädevusse kuuluvate haigete suunamine eriarsti konsultatsioonile. Küsimuse lahendamiseks tehakse raviasutuse kinnitusel tihedat koostööd perearstidega. Samas ei ole Tartu Ülikooli Kliinikum käesoleva kokkuvõtte koostamise hetkeks alustanud endokrinoloogia erialal haigekassa poolt rahastatava e-konsultatsiooni pakkumist perearstidele.

Gastroenteroloogia pika ooteaja (67 kalendripäeva) põhjus on arsti ajutine puudumine.

Neurokirurgi ooteaeg oli 98 kalendripäeva. Raviasutuse hinnangul on väga kitsal erialal, kus on piiratud tippspetsialistide arv, olemasolev vastuvõttude arv optimaalne ja katab vajadust. Ooteaeg on pikk, sest osa operatiivset ravi mittevajavatest patsientidest peaksid olema esialgselt suunatud neuroloogi vastuvõtule.

Tasulist vastuvõttu pakutakse kõigil kontrollitud erialadel. Tasulise vastuvõtu ooteajad olid endokrinoloogias 10 kalendripäeva, gastroenteroloogias 87 kalendripäeva, kardioloogias 33 kalendripäeva, neurokirurgias 2 kalendripäeva.